

Tugallanmagan ishlab chiqarish va kelgusi davrlar xarajatlarini inventarizasiyasi

3.50. Tugallanmagan ishlab chiqarishni inventarizasiyasi uning hajmlari va haqiqiy tannarxini Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1999 yil 5 fevralda 54-son qarori bilan tasdiqlangan Mahsulot (ishlar, xizmatlar) ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi to'g'risidagi [nizom](#) va uning asosida ishlab chiqilgan tarmoq yo'riqnomalari bilan o'rnatilgan tartibga muvofiq belgilash maqsadini qo'yadi.

Sanoat korxonalariga kelsak, misol uchun, quyidagilar zarur:

ishlab chiqarishda bo'lgan buyumlarga doir zaxiralar (detallar, uzellar, agregatlar) va tayyorlanishi hamda yig'ilishi tugallanmagan buyumlarning haqiqatda mavjudligini aniqlash;

hisobga olinmagan yaroqsiz mahsulotni aniqlash;

tugallanmagan ishlab chiqarish (zaxiralar)ning haqiqatda komplektlangani va yig'ishning detallar bilan ta'minlanganini aniqlash;

bekor qilingan buyurtmalar, shuningdek, bajarilishi to'xtatib qo'yilgan buyurtmalar bo'yicha tugallanmagan ishlab chiqarish qoldig'ini aniqlash;

ishlab chiqarishda bo'lgan zaxiralar (detallar, uzellar, agregatlar) va tayyorlanishi hamda yig'ilishi tugallanmagan buyumlarning ishlab chiqarish tannarxini aniqlash.

3.51. Inventarizasiya boshlanishidan oldin omborlarga syexlar uchun zarur bo'lmagan barcha materiallar, xarid qilingan detallar va yarim tayyor mahsulotlar, shuningdek, ishlov berilishi mazkur

bosqichda tugallangan barcha detallar, uzellar va agregatlar topshirilishi lozim.

Syexlarda bo'lgan tugallanmagan ishlab chiqarish zaxiralari va yarim tayyor mahsulotlar ularning miqdorini to'g'ri va qulay usulda sanashni ta'minlaydigan tartibga keltirilishi kerak.

3.52. Tugallanmagan ishlab chiqarish zaxiralari (detallar, uzellar, agregatlar) qoldig'ini tekshirish haqiqatda sanash, tarozida tortish, o'lchash yo'li bilan amalga oshiriladi.

Ro'yxatlar har bir syex (uchastka, bo'lim) bo'yicha zaxiralar nomi, ularning tayyorlik bosqichi yoki darajasi, miqdori yoki hajmini ko'rsatib, qurilish-montaj ishlari bo'yicha esa — ularga doir hisob-kitoblar ularga doir ishlar to'la tugallanganidan keyin, oraliq to'lovlarsiz amalga oshiriladigan tugallanmagan korxonalar, ularning navbatlari, ob'yektlari, ishga tushiriladigan majmualar bo'yicha ishlar hajmini ko'rsatib; konstruktiv elementlar va ish turlarining tugallanmagan qismlari bo'yicha tuziladi.

Ish joylarida bo'lgan, ishlov berilmagan xom ashyo, materiallar va xarid qilinadigan yarim tayyor mahsulotlar tugallanmagan ishlab chiqarish ro'yxatiga kiritilmaydi, balki alohida inventarizasiya qilinadi va alohida ro'yxatlarda qayd etiladi.

Uzil-kesil yaroqsizga chiqarilgan detallar tugallanmagan ishlab chiqarish tarkibiga kiritilmaydi.

3.53. Bir xildagi massa bo'lmagan yoki aralashma bo'lgan (tegishli sanoat tarmoqlarida) tugallanmagan ishlab chiqarish bo'yicha inventarizasiya ro'yxatlarida, shuningdek, solishtirish qaydnomalarida ikkita miqdoriy

ko'rsatkich keltiriladi: ushbu massa yoki aralashma miqdori va uning tarkibiga kiradigan xom ashyo yoki materiallar (alohida nomlar bo'yicha) miqdori. Xom ashyo yoki materiallar miqdori tarmoq yo'riqnomalarida o'rnatilgan tartibda texnik hisob-kitoblar bilan aniqlanadi.

3.54. Tugallanmagan kapital qurilishning mavjudligi va hajmi inventarizasiya paytida uning to'langan qismini naturada tekshirish yo'li bilan belgilanadi. Inventarizasiya dalolatnomalarida ob'yekt nomi va mazkur ob'yekt bo'yicha bajarilgan ishlar hajmi har bir alohida ish turi, konstruktiv unsurlar, uskunalar va hokazolar bo'yicha ko'rsatiladi.

Inventarizasiya komissiyasi quyidagilarni tekshirishi kerak:

tugallanmagan kapital qurilish tarkibida montajga berilgan, lekin haqiqatda montaji boshlanmagan uskuna yo'qligini;

konservasiyalangan va vaqtincha qurilishi to'xtatilgan ob'yektlarning holatini.

Mazkur ob'yektlar bo'yicha, xususan, ularni konservasiyalash uchun sabablar va asosni aniqlash zarur.

3.55. Qabul qilinishi va foydalanishga topshirilishi tegishli hujjatlar bilan rasmiylashtirilmagan, qurilishi tugallangan, haqiqatda to'liq yoki qisman foydalanishga topshirilgan ob'yektlarga alohida dalolatnomalar tuziladi. Tugallangan, lekin nimagadir foydalanishga topshirilmagan ob'yektlarga ham alohida dalolatnomalar tuziladi. Dalolatnomalarda ko'rsatilgan ob'yektlarni foydalanishga topshirishni rasmiylashtirish kechikish sabablarini ham ko'rsatish lozim.

3.56. Qurilishi tugallangan ob'yektlarga, shuningdek, amalga oshirilmagan, balansdan o'chirilishi kerak bo'lgan qurilish bo'yicha loyihalash-tadqiqot ishlariga dalolatnomalar tuziladi va ularda qurilishni to'xtatish sabablari ko'rsatilgan holda bajarilgan ishlar xarakteri va ularning qiymati to'g'risida ma'lumotlar keltiriladi.

Buning uchun tegishli texnik hujjatlar, ishlar, bosqichlarni topshirish dalolatnomalari, qurilish ob'yektlarida bajarilgan ishlarni hisobga olish jurnallari va boshqa hujjatlardan foydalanilishi kerak.

3.57. Binolar, inshootlar, mashinalar, uskunalar, energetik qurilmalar va boshqa ob'yektlarning tugallanmagan kapital ta'mirlarini inventarizatsiyasi naturada ishlar holatini tekshirish yo'li bilan amalga oshiriladi.

Tugallanmagan kapital ta'mirga ta'mirlanayotgan ob'jekt nomi, ishlar nomi va bajarish foizi, bajarilgan ishlarning smetadagi va haqiqiy qiymatlari ko'rsatiladigan dalolatnoma tuziladi.

3.58. Inventarizatsiya komissiyasi hujjatlar bo'yicha kelgusi davrlar xarajatlari schyotida aks ettirilishi kerak bo'lgan summani aniqlaydi va ro'yxatga kiritadi.

Ko'rsatilgan xarajatlarni hisobga olish tartibi Buxgalteriya hisobining [milliy standarti](#) (21-sonli BHMS) «Xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy-xo'jalik faoliyatining buxgalteriya hisobi schyotlari rejasi va uni qo'llash bo'yicha Yo'riqnoma» (ro'yxat raqami 1181, 2002 yil 23 oktyabr)da belgilanadi.